

โครงการสัปดาห์นับช้างป่า 4 “ช้าง...สุป่า...เพื่อบ้านของเรา”
ณ พื้นที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันที่ 13-21 มีนาคม 2553

ความเป็นมา

ชมรมคนรักช้างป่าได้ดำเนินกิจกรรมนับช้างป่ากุยบุรีมาแล้ว 3 ครั้ง คือ (1) ระหว่างวันที่ 5-9 ธันวาคม 2551 ภายใต้หัวข้อ “นับช้างป่ากุยบุรี” (2) ระหว่างวันที่ 13-18 มีนาคม 2552 ภายใต้หัวข้อ “พาคนไปนับช้าง” (3) ระหว่างวันที่ 5-12 ธันวาคม 2553 ภายใต้หัวข้อ “นับช้างให้พ่อ”

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของชมรม ฯ ทั้งสามครั้ง ประกอบด้วย นักวิจัยสัตว์ป่า กรรมการ/สมาชิกและอาสาสมัครของชมรมคนรักช้างป่า ครั้งละประมาณ 30-50 คน ได้แก่ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยทักษิณ นักเรียนจากโรงเรียนพิมานพิทยาสรรค์ จังหวัดสตูล โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการนนทบุรี ช่างภาพมืออาชีพ และสมัครเล่น รวมทั้ง โกดี้ท้องถิ่น ทหารจากศูนย์ประสานงานโครงการพระราชดำริ และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา เราได้ข้อมูลสรุปได้ว่า

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้ทราบว่า ปากุยบุรีมีช้างตัวผู้เต็มวัยมีงา (ช้างงา) 22 ตัว ช้างตัวผู้เต็มวัยไม่มีงา (สีดอ) 34 ตัว ครอบคลุมช้างป่าทั้งหมด 21 ครอบคลุม จำนวนช้างป่ารวมทั้งหมดประมาณกว่า 200 ตัว

ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับ อัตราส่วนเพศเมียต่อเพศผู้ และโครงสร้างประชากร ตัวเต็มวัย : ตัวก่อนเต็มวัย : ตัววัยรุ่น : ลูกช้างเล็ก ยังอยู่ระหว่างการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

กิจกรรมนับช้างป่ากุยบุรีของชมรมคนรักช้างป่าได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน ได้แก่ รายการข่าวสามมิติได้มาทำข่าวการนับช้างครั้งที่ 2 เผยแพร่ทางทีวีสีช่อง 3 และรายการคนละไม้ คนละมือ ได้มาทำข่าวการนับช้างครั้งที่ 3 เผยแพร่ทางทีวีช่องไทยพีบีเอส

แนวความคิดและวัตถุประสงค์ของโครงการ

การทำกิจกรรมนับช้างป่าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของชมรม ฯ ได้กำหนดให้มีขึ้นปีละ 2 ครั้ง โดยมีหลักการและเหตุผล ดังนี้

1. ช่วงสัปดาห์ที่เป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในหลวงที่ทรงมีพระราชดำริในการอนุรักษ์ช้างป่ากุยบุรี โดยการปรับปรุงแหล่งที่อยู่อาศัย และให้มีมาตรการให้ความปลอดภัยแก่ช้างป่า ตั้งแต่ปี 2541 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “อนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ปากุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ชมรมคนรักช้างป่าจึงดำเนินกิจกรรมตามรอยพระยุคลบาทของพระองค์ท่าน โดยติดตามการเปลี่ยนแปลงประชากรของช้างป่า ในพื้นที่โครงการพระราชดำริ มาตั้งแต่ปี 2551 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่โครงการพระราชดำริ ได้ดำเนินไปแล้ว 10 ปี อีกประการหนึ่ง ในช่วงเวลานี้เป็นช่วงปลายฝนต้นหนาว ซึ่งเป็นช่วงฤดูผสมพันธุ์ของช้างป่า

2. เพื่อให้คนไทยทั่วไปได้ระลึกถึงความสำคัญของช้างไทย ซึ่งเป็นสัตว์สัญลักษณ์ประจำชาติ เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยเฉพาะ การกู้เอกราชของสยามประเทศในอดีต จึงเป็นสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กับสถาบันหลักของชาติไทย (ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์) และผูกพันกับ วิถีชีวิต ความเชื่อประเพณี และศิลปวัฒนธรรม ชมรมคนรักช้างป่า นอกจากนี้ช้างป่ายังมีบทบาทที่สำคัญมากในระบบนิเวศป่าไม้ ชมรม ฯ จึงได้จัดกิจกรรมนับช้างป่ากุญบุรี ในช่วงสัปดาห์วันช้างไทย (วันที่ 13 มีนาคม เป็นวันช้างไทย) เพื่อเป็นการร่วมกันช่วยอนุรักษ์สัตว์ชนิดนี้

เนื่องจาก เป็นช่วงฤดูร้อน แหล่งน้ำในพื้นที่โครงการพระราชดำริได้ดึงดูดให้ช้างป่าจำนวนมากแวะเวียนมา กินและเล่นน้ำเป็นเวลานานๆ ทำให้เราสามารถแยกแยะเพศ/สังเกตโครงสร้างประชากรช้าง/นับจำนวนช้างแต่ละตัว/จำนวนช้างแต่ละครอบครัวได้โดยง่าย และชัดเจน

ประโยชน์ที่จะได้รับ

ชมรมคนรักช้างป่าได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์และแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวไร่สับปะรดกับช้างป่า เช่น การทำดินโป่งให้เพื่อดึงดูดให้ช้างอยู่ในป่า การปลูกสนประดิพัทธ์ เพื่อพัฒนาเป็นแนวรั้วป้องกันช้าง การให้ความรู้เด็กนักเรียน ด้านสัตว์ป่าในชุมชนใกล้อุทยานแห่งชาติกุญบุรี และพาเด็ก ๆ ไปด้วยช้างป่า การปลูกฝักกะเหรียงให้เป็นอาหารช้างในพื้นที่ป่า และปลูกในพื้นที่ไร่เป็นอาหาร/และพืชเศรษฐกิจของชุมชน เป็นต้น

การนับช้างป่าเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญของชมรมคนรักช้างป่า ที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาแล้ว 3 ครั้ง และได้ดำเนินการต่อไปในอนาคต เพราะข้อมูลเหล่านี้จะช่วยในการประเมินสถานการณ์ของช้างป่าเหล่านั้นว่า ดีขึ้น เลวลง หรือคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง และเพราะเหตุใด ชมรม ฯ จึงเลือกวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ เชื่อถือได้ เปรียบเทียบได้ และนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ด้วย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน การวางแผนการจัดการพื้นที่และแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในระยะยาว คือ การประกาศรับอาสาสมัครมาเฝ้าสังเกต/ถ่ายภาพ/และบันทึกข้อมูลจำนวนและโครงสร้างของประชากรช้างป่า ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งวิธีนี้ นอกจากจะเป็นวิธีที่ได้มาตรฐานในการสำรวจประชากรช้างป่าแล้ว ยังเป็นวิธีที่สามารถทำให้ประชาชนทั่วไป นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการสำรวจ ซึ่งจะเป็นการสร้างจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ช้างและสัตว์ป่าอื่น ๆ รวมทั้งจะเป็นการสร้างนักวิจัยชาวบ้าน และ นักวิจัยสัตว์ป่ารุ่นใหม่ จากการที่ได้มาร่วมเฝ้าสังเกตและเก็บข้อมูลร่วมกับนักวิจัยสัตว์ป่า แทนที่จะเป็นวิธีการ ที่ดำเนินการโดยนักวิจัยสัตว์ป่าเท่านั้น

ระยะเวลา 13-21 มีนาคม 2553

สถานที่ดำเนินการ พื้นที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ปากุญบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อุทยานแห่งชาติกุญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นจำนวน 50 คน